ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީ ހުކުމްނާމާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/105
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: އިސްމާޢީލް ސަޢީދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު ދސ 5066، މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ހުކުމް ތަންފީޒު ކުރުން (ރަހުނު ހިމެނޭ ލޯނު)

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/196
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އިސްމާޢީލް ސަޢީދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު ދސ 5066، މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ހުކުމް ތަންފީޒު ކުރުން (ރަހުނު ހިމެނޭ ލޯނު)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަހްމީދާ

ހުކުމް ތާރީޚު: 23 ޖުމާދަލްއޫލާ 1445
07 ޑިސެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނަންބަރު: 2023/HC-A/105 — 29 ޝަޢުބާން 1444 / 21 މާރިޗު 2023

ޝަރީޢަތް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނަންބަރު: 2023/HC-A/196 — 11 ޛުލްޤަޢިދާ 1444 / 31 މޭ 2023

ޝަރީޢަތް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޝަރީޢަތް:

- ނަންބަރު: 6/U-S-C/2018
- ނިންމި ތަން: އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ތޮއްޑޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޙުކުމް ތަންފީޛު ކުރުން (ދަރަނި ހިފުން ވަކިން)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 28 މާރިޗު 2018
- ނިމުނު ތާރީޚު: 18 ޖަނަވަރީ 2023

2023/HC-A/105,196

އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތް

އިސްމާޢީލް ޝަކީލް، ދަފްތަރު ނަންބަރު 5066، މާލެ

ވަކީލު ވަކީލް:

ޢަބްދުﷲ ޝަފީ، އެޑްވޮކެޓް، ސ. ކާއްޓީ، ކޮލިންސް ޕާޓްނަރސް އެލްއެލްޕީ

އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތް

ބޮޑުގެ ޢަލީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ވަކީލު ވަކީލް:

އަޙްމަދު ފައިޒް، މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މުޙުސިން ފަދި އެސޯސިއޭޓްސް

އެލްއެލްޕީ

މައްސަލަ- ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުން (ދަރަނި ހިފުން ވަކިން)- އިސްތިއުނާފުގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަނުވުން- ވަކީލު ބަދަލުވެ ނުވުން- މައްސަލަ އިޖުރާއަތުގެ

ވަކީލު ބަދަލުވެގެންނުވުން

[illegible]: (މި [illegible]

[illegible])

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮސް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ 2 (ދޭއް) އިސްތިއުނާފުކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ދެ މައްސަލައެވެ. އެއީ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (މިހާ ފަހުން **"[illegible]"** ކަމަށް ބުނެފައިވަނީ) (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-22/1982) ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޤަޟިއްޔާއާއި، މާލެ، ދަފްތަރު. ނަންބަރު ނިސް 5066، އިސްމާޢީލް ޝަރީފް (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A008775) ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފެވެ.

2. އެގޮތުން، [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވަނީ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/105 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. މިޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، މާލެ، ދަފްތަރު. ނަންބަރު ނިސް 5066، އިސްމާޢީލް ޝަރީފް އެވެ.

3. މާލެ، ދަފްތަރު. ނަންބަރު ނިސް 5066، އިސްމާޢީލް ޝަރީފްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވަނީ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/196 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އެވެ.

4. އިސްވެ [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] މި ކޯޓުގެ [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] ދެ އިސްތިއުނާފު [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible]

ޤާނޫނީ ދިރުމުގެ[1] ޤަޟިއްޔާގައި މިފަދަ މައްސަލަތަށް ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލަކީ[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މައްސަލަތަކާ ޢާއިލީ ކޯޓުގެ މަޖިލިސް އެއްގޮތްވާގޮތުން އުޞޫލު[3] އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މައްސަލައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުށަހެޅުން ގެންގޮސްފައިވަނީ ޢާއިލީކޯޓުގެ އުސޫލު ބިނާކޮށް މި އިސްތިޢުނާފުގައި ނަގަން ފެންނަ "ސަބަބުތައް ހިމެނުންތަކް" އެއް ނިޔާގެ ގޮތުގައި ދިއުން ބަލައިގަނެވޭނެކަމުން ފެންނާތީ އަޑުއެހުމަކާނުލައި ނިންމާލައިފިއެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

5. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު RSDB/ADV-34/2007 (14 ފެބްރުއަރީ 2007) ސްޓޭންޑަރޑް ސެޓް ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަރުތުތަކާ އެއްބަސްވެގެން ދޫކޮށް، ނަންބަރު ރސ 5066، އިސްލާމިކް ސަޕްލައި އަށް -/1,800,000ރ. (އެއްމިލިއަން އަށްލައްކަ ރުފިޔާ) ގެ ލޯނެއް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ދޫކުރިއެވެ.

6. މި ފައިސާ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ދައްކާފައިނުވާތީ އަރިހަށް އުޒުރުވެރި ތަފާތު ދުވަސްތަކެއް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 20/U-2-C/2014 ގެ ދަޢުވާގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން އިސްލާމިކް ސަޕްލައިގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރިއެވެ. އަދި އެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން އިސްލާމިކް ސަޕްލައިގެ މައްޗަށް ދަރަނި ސާބިތުވިއެވެ.

7. ބޭނުމުން ބޭންކް އޮފް ބާކީވާ އެއްބަސްވުމަށް އިސްލާމިކް ސަޕްލައި ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ، އެ ބޭންކްގެ ބާކީވާ ތަންފީޛުކުރުމަށް އެދި ތަންފީޛީ މައްސަލައެއް އުފުލުމަށް ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ގެ ދަޢުވާގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ހުށަހެޅިއެވެ.

---

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނަންބަރުގައި

[3] ޢާއިލީ ކޯޓުގެ އެންގުމުގެ ނަންބަރު: FAM/2021/02 (27 ޖަނަވަރީ 2021) ގައި ޝާއިޢުކުރެވިފައިވާ އުޞޫލު

8. އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް އިސްމާޢީލް [illegible] ޙާޟިރުކުރުމަށް ގިނަ [illegible] އެކަން [illegible] އަންގައިގެން 28 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހު އިސްމާޢީލް [illegible] މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ޙާޟިރުކުރެވި ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމެއް ބާއްވާފައި ވެއެވެ. އަދި އެ އަޑުއެހުމުގައި 10 ދުވަހުގެ މުއްދަތުގައި ލިޔުމުން ޖަވާބުދޭނެކަމަށް އިސްމާޢީލް [illegible] ބުނުނަސް އޭގެފަހުން [illegible] އެއްވެސް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަކަށް ޙާޟިރުނުވުމުން [illegible] އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ.

އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޙުކުމް ([illegible] [illegible])

"[illegible] [illegible] [illegible] 20/U-2-C/2014 [illegible] (I-S/I-U/94 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (P4783A-04 08-U [illegible] [illegible] [illegible] 18 [illegible] 2023 [illegible] 06 [illegible]."

9. މިއީ އަތިރިމަތީގެ އުތުރުބުރީ މާލޭގެ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ދިފާޢުއްތެރިޔާގެ ނަޢިލާއްގެ ހުށަހެޅުމުން ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ނަންބަރު 2023/HC-A/196 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އަހުރުންގެ ބަޔާންތަކެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް (2023/HC-A/196)

10. އަތިރިމަތީގެ އުތުރުބުރީ މާލޭގެ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅުއްވާފައި ވެއެވެ.

- ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ: އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ބަލިވެ އުޅޭތާކާއި ބައްޕަން ފަރުވާ ހޯދާކަން އަންގާފައި ވާހަކަތަކުން އަކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަކާއި، ޤައިދު ބާސިއްކާގެ މި ވަގުތަށް ނިކުމާ، ކަމަށް ތިމާއަށްޓަކައި ހުށަ ދިނުމާއި ޖަރީމާ ހެކިތަކުން ފުރިހަމަ ނުވި، އަދި ކޯޓު ފަރާތު ދެއްކިޔާތުގެ ނަތީޖާ ނަންބަރު ބަލަހައްޓާފައި، ނަތީޖާ ކޯޓު ދެއްކުމަށް ބައްދަލުކުރުމުން ބާކީވާތީ ފަހު އަދި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ފުރިހަމަ ބެލުމުގައި ވާހަކަ ކަމަށް ދަލީލު ސަރުކާރުން އަދަބު ޙުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 24 ވަނަ މާއްދާއާއި، 21 ވަނަ މާއްދާ އާއި 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 43 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

- ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ: ކޯޓަށް ހިނގުން ބާކީކުރި ކުރުމުގައި އަދަބު ކުރަން ޤާނޫނު ކަމަށް މަގުސަދު ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 409 ވަނަ މާއްދާ އާއި 426 ވަނަ މާއްދާ ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަތަކަށް ފުރިހަމަ ނުކޮށް ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގައި ދަޢުވާ ކޮށްފައިވަނީ ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 409 ވަނަ މާއްދާއާއި 426 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

- ތިންވަނަ ނުކުތާ އަކީ: މި މައްސަލައިގައި ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަމަށް އެދިފައި ވަނިކޮށް، އެފުރުޞަތު ނުދީ ދަށު ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިންގާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާމެދު ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

(2023/HC-A/196)

11. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވާހަކަދައްކަވާފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ [illegible] ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލައިގެ ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުތަކަށް ފުރިހަމައަށް ނުވާ ގޮތަށް އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ހިންގާފައިވަނީ އިސްމާޢީލް ސަޢީދު އަށް ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަކާ ނުލައިކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދިލެއްވީ ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާތިލުކޮށް މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ދަށު ކޯޓަށް ފޮނުވައިދެއްވުން ކަމަށެވެ.

12. ޖަވާބުގައި [illegible] މުއްދައީގެ ފަރާތުން ބުނުއްވާފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިނގައިދިޔައިރު އިސްމާޢީލް ސަޢީދަށް ޤާނޫނީ ވަކީލަކު އައްޔަންކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދިންކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ދުވަސް ފުރުޞަތުގައި އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ވަކީލަކު އައްޔަންކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ. އަދި އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުމުން ތަކުރާރުކޮށް ދަށު ކޯޓުން މަސައްކަތްކުރައްވާފައިވާއިރު އެކަމުގެ ތަފްޞީލު ދަށު ކޯޓުގެ ރިކޯޑުގައި ހިމެނިފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުތަކަށް ފުރިހަމަކޮށްގެންކަމަށް އެދޭކަމަށެވެ. ވީމާ، އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގައި އުފުލާ ޤާނޫނީ ބަހުސް އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން

އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން މި ޤަޟިއްޔާގައި މައްސަލަ އަޑުން ބެލުމަށް ޢަމަލުކުރެވިފައިވާ އުޞޫލާއި ސަރަޙައްދުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް މައްސަލަ ބެލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންނުވާކަމަށްވާތީއެވެ.

މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ ކުރިމަތިލައިވާ ސުވާލު (2023/HC-A/196)

13. އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ މައިގަނޑު ނުކުތާތަކަކީ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލަ ހިނގާ ދުވަސްތަކުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިނުވާކަން އަދި އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ކުރިމަތި ނުކުރައްވައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ ދިފާޢުގެ ވާހަކަ ދަށު ކޯޓުން ބަލައިނުގަނެ ނިންމާފައިވާކަން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކެވެ.

14. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައި ޖަވާބުދިނުމަށް އޮތީ އަންނަނިވި މައިގަނޑު [illegible] ސުވާލުތަކެވެ.

14.1. ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ހިނގާ ދުވަސްތަކުގައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު ދޫކޮށްފައިވާ ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ޙައްޤުތަކުގެ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ؟

14.2. އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް ވަކީލެއް އައްޔަން ކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ފުރުޞަތު ދީފައިވަނީ ކުރިމަތިލާ ޝަރީޢަތްގައިތޯ؟

ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ހިނގާ ދުވަސްތަކުގައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު ދޫކޮށްފައިވާ ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ޙައްޤުތަކުގެ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ؟

15. މައްސަލައާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ބަޔާނުގެ 1 (އެކެއް) ވަނަ ނަންބަރު ދަށު ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާންތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން 28 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހު އިސްތިއުނާފު ބަޔާނު ދިން އެ ބަޔާނުގައި މައްސަލަ

ސާފުވެއްޖެކަމަށާއި ބޭނުންވަނީ ދިޔައުމުން ޗެކުގެ ދިޔުމުންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި "އުޅަނދަކަށް ދިޔަ ދުއްވި 10 ދުވަހުގެ މުއްދަތުގައި އުޅަނދު ދިޔުމުން ޗެކުގެ ދުރަށްވެ.." މިފަދައިން އެ ބަޔާނުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

16. މި ބަޔާނަށް އެކަނި ބެލުމުންވެސް މައްސަލައަށް ޗާޓަރު ވުމަށް އިސްޓާފް ސަޕޯޓް އަށް 10 ދުވަހުގެ ފުރުސަތު ދެވުނުކަން އިސްޓާފް ސަޕޯޓުގެ ބަޔާންވެސް އެނގެއެވެ. އަދި މި 10 ދުވަހުގެ މުއްދަތުގައި އިސްޓާފް ސަޕޯޓުގެ އުޅަނދުމަތިން ފޭރުނީ ވަކިވަކި އެއްބަސްވުމުން ދުވަސް 10 ދުވަސްކަން ސަބަބުވެ ނިޔުންތެރީގެ ރިޕޯޓުގައި ވަނީ ޤާނޫނީ ފަރާތަކުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[4] މިގޮތުން ގެނެސްދީފައިވާ ތަޙުޤީޤާތުގެ ކަރުދާސްތަކުގައި އިސްޓާފް ސަޕޯޓުގެ ވާހަކަ ބުނެފައިވާ ވަކިވަކި ސާބިތުވާނެ ގޮތަކަށް އެ ފުރުސަތު ދަރަ ކޯޓުން ދިނުން ކަމަށާއި ނަމަވެސް ބުނުމާ ކުރިމަތިވެސް ވަކިވަކި އެއްއެއްކަން ދަރަ ކޯޓަށް ދިޔުން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

17. ކަން މިހެން އޮތް ނަމަ، ދަރަ ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި އިސްޓާފް ސަޕޯޓަށް ދިމާވުނު ވަކިވަކި ފައިސާދިނުމަށް ދަރަނި ޖެހުމަށް ނިމިގެއްލުނު ކަމަށްވާތީ ސާބިތުވާނެ އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ނުކުތާގެ ވާހަކަ ހުރިހާ ފުރުސަތެއް އިސްޓާފް ސަޕޯޓް ދީފައިނުވާތީ ކަމަށާއި ވަޒަނާގޮތުން ދިރާސާކުރައްވާ އިސްޓާފް ސަޕޯޓް އޮތްތޯބަލާގޮތުން މި ނުކުތާގައި ދިރާސާކުރެވޭ ކަމަށް ނުވާތީ ކަރުދާސް ބަލާ ނިމޭ.

އިސްޓާފް ސަޕޯޓުގެ ޙައްޤު ދޭންޖެހުނުތޯ ދަރަ ކޯޓުން ބުނުމަކަށްވުރެ ވާހަކަ ނިމުނު ކަމަކަށް ވީތޯ؟

18. މި މައްސަލައިގައި އިސްޓާފް ސަޕޯޓުގެ ޙައްޤު ދޭންޖެހުނުގައި ބުނެކަށަވަރުކުރުމަށް، އެ ބުނެވުނު ތަރުތީބުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަބަބުތަކެއް ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ދަރަ ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ތަރުތީބުން މައްސަލައިގެ ފަސްފުރަތަމަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބައިގައި، އިސްޓާފް ސަޕޯޓް ދަރަ ކޯޓުން ބުނެވުނުކަމަށް ކުރުމުން ތަރުތީބު ގޮތަ

---

[4] ދަރަ ކޯޓުގެ ސަރިވިސް ނިޔުންތެރީގެ ރިޕޯޓުގެ ސަފްހާ 6

އެކި މަސައްކަތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ގައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލައިގެ ހުކުމް ކުރެވުނު ސަބަބު ވަކިން [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ގައިރު ހާޒިރުގައި ހުކުމް ކުރެވިފައިވާ ސަބަބު

18.1. މައްސަލަ ހުށަހެޅުމާ ފެށިގެން އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ހާޒިރުކުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްމާޢީލް ސަޢީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

18.2. އިސްމާޢީލް ސަޢީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

18.3. [illegible].

18.4. އަމުރު ފޮނުވައިގެން ކޯޓަށް [illegible]، ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ މައްސަލަ ގައިރު ހާޒިރުގައި ހިންގައި ނިންމާނެކަން 3 ފަހަރު [illegible].

18.5. މައްސަލައިގައި ގައިރު ހާޒިރުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްމާޢީލް ސަޢީދު [illegible]، [illegible].

19. މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ޤާނޫނީ ގޮތުން ގޯހެއް ހަދާފައިވާކަމަށް ހަމައެކަނި ބުނާ ބުނުމަކުން ނުވަތަ ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ މިންވަރަށް ހުރިހާކަމެއް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނާ ބުނުމަކުން އެ މައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ[5] 43 ވަނަ މާއްދާއިން ހުއްދަކުރާ މިންގަނޑެއް ވާސިލުވުނުވުނުކަމާއި ޤާނޫނީ ގޮތުން ގޯހެއް ހަދާފައިވާ ކަމަށް ބުނާނަމަ ނުވަތަ ހައްދުފަހަން ގޮސްފައިވާކަމަށް ބުނާނަމަ ނުވަތަ އިންސާފަށް ހުރަސްއެޅިފައިވާކަމަށް ބުނާ ނަމަ އެކަމުގައި އުފެދޭ ޤާނޫނީ ބަހުސަކީ ކޮބައިކަން އެ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުށަހަޅަން އޮތް ފަރާތުން ސާފުކޮށް ބުނެދޭންވާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/87، 2019/SC-L/88، 2019/SC-L/89، 2019/SC-L/90 އަދި 2019/SC-L/91 މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާމެދު ނިންމި ގޮތުގެ ރިޔާޒުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[6]

20. ދަށު ކޯޓަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުނީ 28 މާރިޗު 2018 ގައި ކަމަށްވާއިރު، މައްސަލަ ހުށަހެޅި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން މައްސަލަ އަވަސްކޮށްދިނުމަށް އެދި ތަކުރާރުކޮށް އެދިފައިވާއިރުވެސް، އިސްތިހާރު ސަފީރު ކޯޓަށް ހާޟިރުކުރުމަށް ދީން ކޯޓަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއްކޮށް، ތަކުރާރުކޮށް އިޢުލާނުކޮށް، އިސްތިހާރު ސަފީރު ކޯޓަށް ހާޟިރުކުރުމަށްދީން އެ ސަފީރުތަކަކުން ގިނަ މަސައްކަތްކޮށްފައި ކުރެވުނުކަމަށް އެނގެއެވެ. އެގޮތުން މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ހުށަހެޅުނުތާ 4 އަހަރާއި 9 މަސް ފަހުން 2023 ޖަނަވަރީ މަހުގެ 18 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. އިސްތިހާރު ސަފީރުގެ ޢަމަލު ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލަ ހިނގަމުންދިޔަ ސަބަބުތަކެއް ދަށު ކޯޓުން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް، އަދި ތަކުރާރުކޮށް ކޯޓަށް ހާޟިރުވުމުގެ އަމުރު ފޮނުވާ، ތަކުރާރުކޮށް އިޢުލާން ކުރެވުނުކަމުން އިސްތިހާރު ސަފީރު ކޯޓަށް ހާޟިރުކުރުމަށް

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/87، 2019/SC-L/88، 2019/SC-L/89، 2019/SC-L/90 އަދި 2019/SC-L/91 މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާމެދު ނިންމި ގޮތުގެ ރިޔާޒު

ދަށު ކޯޓުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮތް އިރު، ދަށު ކޯޓުން ނަގާފައިވާ ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި ހިނގި ތަނަކަށް [illegible] ބުނުމުގެ އިތުރުން، އެއްވެސް ގާނޫނީ މަސްދަރަކާ ނުވަތަ [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] އިސްތިއުނާފީ މި މައްސަލައިގައި އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ނުކުތާގެ [illegible] ފެންނަނީ އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްމާޢީލް ސަޢީދުގެ [illegible] މި ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ.

އިސްތިއުނާފީ [illegible] [illegible] ގޮތް

21. އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައެއް ކޯޓުން ބަލައިގަތުމުގައި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގައި [illegible] ގާނޫނުތަކުގެ މާއްދާތަކެއް ލިޔެފައި [illegible] ނުވަތަ ގާނޫނީ މަސްދަރުތަކެއް ނުވަތަ މަތީ [illegible] ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުންތަކުގެ [illegible] [illegible] ނުކުރެއެވެ. [illegible] [illegible] ގާނޫނީ މަސްދަރުތަކަކާ [illegible] ދެއެވެ. އެ ގާނޫނީ މަސްދަރަކާ ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ ނިންމުމަކާ، ދަށު ކޯޓުން [illegible]، އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން ހުކުމަށް ނުވަތަ ނިންމުމަށް ކުރާ އަސަރު ސާފުކޮށް [illegible] ވާނެއެވެ. އެ ނުކުތާއެއް ބިނާކުރަނީ ދަށުކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމުގެ ސަބަބުން [illegible] ނަތީޖާއިން ހުކުމަށް ނުވަތަ ނިންމުމަށް ކުރާނެ އަސަރު [illegible] ވާނެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެކަމުގެ ސަބަބުން ހުކުމަށް ނުވަތަ ނިންމުމަށް ކުރާނެ އަސަރު [illegible] ވާނެއެވެ.

22. މި އުސޫލާ ޚިލާފަށް މި މައްސަލައިގައި ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުތަކުގެ ގޮތުގައި ވިޔަ، ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ދަށު ކޯޓުން އަމުރުކުރައްވައިފައިވަނީ ހަމައެކަނި ބާރު ބޭނުންކުރުމެވެ. އެ ބޭނުމަކީ ދަށު ކޯޓުގެ ސަލާމަތް ނިމުންތަކާ ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ޢަމަލުކުރެވޭނީ ސަލާމަތްކުރެވޭ ގޮތަށް ހިފާ ބޭނުންކުރުމެވެ. އަދި އެހެން ސަބަބަކާ ފުރަގަސް ގޮތަކަށް ހިނގާފައި ހުރިހާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާ ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ނުކުތާތައް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޤަޟިއްޔާގެ މަރުޙަލާގައި އިސްތިއުނާފު ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުންނެވެ ހިފަހައްޓަން މުޅިއެކު ފަރާތްތަކުން ޝަރީޢަތުގައި ދިޔަ ފަރާތް ކަމަށްވާ ދަށު ކޯޓުގެ ގޮތް ބަލާއިރު ޤަޟިއްޔާ އެއްކޮށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ޢަމަލުތައް ބަދަލުނުކުރެވޭ ގޮތަށް މުހިންމު ކަމެވެ.

ނިންމަން ފެނުނުގޮތް

23. މިހެން ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެކުން ހުރުމުން، ޢަދާލަތުގެ އުސޫލުތަކާ ލިބިފައިވާ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އިސްތިޢާތު ސަލާމަތީ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ޤަޟިއްޔާގެ ދުވަހުން ބަދަލުގެނެވުނުކަމުގެ ފާހަގަ ކަމުން ކަނޑައެޅި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2023/HC-A/105

ޤަޟިއްޔާ ޤާއިމުކުރި ފަރާތުގެ ދަޢުވާ: (މި ދަޢުވާއަށް ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] އަދި ޤަޟިއްޔާ ހުސައިން މަޖީދު ޝާހިދު [illegible])

24. މިއީ، މިނިޔާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-S-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބަލާނެ [illegible] [illegible] ހުކުމުގެ [illegible] ގެ [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2023/HC-A/105 ޤަޟިއްޔާ [illegible] ގެ [illegible].

25. ޤަޟިއްޔާ ހުސައިން މަޖީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލު:

26. **ޤާނޫނު އަސާސީ** [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-S-C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]؛

26.1. [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-S-C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދު 2022" (16 ޖޫން 2022) ގެ 217 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި 220 ވަނަ މާއްދާ އާއި 222 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

26.1.1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަކީ، [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible]

[illegible] ވ. [illegible]
[illegible] ([illegible])[7] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު،
[illegible] ތަންފީޛުގެ މައްސަލައަކީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުން އަމަލުކުރަން [illegible]
[illegible] މިމައްސަލައިގައި [illegible]، މަދަނީ
އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން އަމަލުކުރަން [illegible]، [illegible] "އަރިއަތޮޅު
އުތުރުބުރީ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާޢިދު 2022" އާއި އެއްގޮތަށް
އަމަލުކުރަން ޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށް [illegible].

26.1.1.1. [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން [illegible]، [illegible]
ފަރާތުން [illegible]، އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުންވެސް [illegible]
[illegible]،
އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުންވެސް [illegible]
[illegible] މައްސަލައެއްކަމަށް [illegible].

ޙުކުމް

27. [illegible]، އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ [illegible]
މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-S-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] "އަރިއަތޮޅު
އުތުރުބުރީ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާޢިދު 2022" (16 ޖޫން 2022) ގެ 217
(ހ) އާއި، 220 ވަނަ މާއްދާ އާއި، 222 (ހ) ވަނަ މާއްދާ އާއި [illegible] [illegible]، މި

---

[7] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/66

ބަޔާންކުރެވުނު މާއްދާތަކާ އެއްގޮތަށް ހުކުމު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ މައްސަލަ އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން އަލުން ބެލުމަށް، ކޯޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 (ހ) ގެ ދަށުން ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށެވެ.[8]

28. އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން [illegible] ބުނެފައިވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށެވެ.

[illegible]

29. [illegible] [illegible][9] [illegible] [illegible] އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށެވެ.

30. 16 ޖޫން 2022 އަށް [illegible] އަމަލުކުރަން ފެށި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[10]ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "މި މާއްދާގެ (ހ) [illegible] [illegible]، މި ޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން [illegible]، މި [illegible]

---

[8] އިސްތިއުނާފު [illegible] 9 ވަނަ ނަންބަރު- ސަފްޙާ 7

[9] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2021/HC-A/66

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021

ސަބްޖެކްޓިވް ޓެސްޓް "ރިޓްރޮސްޕެކްޓިވް އެޕްލިކޭޝަން" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހިންގުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުށަހެޅިފައެވެ. ނަމަވެސް މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން މަދަނީ މުޢާމަލާތުގެ ޝަރުޠުތައް އިޖުތިމާޢީ ވިޔަފާރީގެ ޤާނޫނީ ކޮންޓްރެކްޓު ބަދަލުކޮށް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަންފީޒުކުރާނެ ބަދަލުތައް ކުރިއަށްގެންދެވި، އެ ބަދަލު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ކުރިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުގައި "ބަދަލު ތަންފީޒުކުރުން" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހިންގުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުށަހެޅިފައެވެ."

31. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ކޮމްޕްލެކްސް ފެރިން ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އެންޑް ގެސްޓް ހައުސް ވ. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (ފުލް ބެންޗް)[11] ގެ މައްސަލައިގައި، ތަފާތު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތް މުޢާމަލާތުގައެވެ. އެއިރުގައި އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ޤާނޫނުގެ، ނަމަވެސް ޤާނޫނުގެ ބަދަލު ވީ ކުރިން ނަމަވެސް މުޢާމަލާތްތަކަށް ތަންފީޒުވާނެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ، ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރުން މުޢާމަލާތުގެ އެއްބަސްވުމުގައި ފަރާތްތަކުގެ ތަޢާރުފުކުރާ ފަރާތަކަށް ދޭކަށެއްނުވާނެއެވެ.[12] އަދި އެމުޢާމަލާތުގައި ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާއަށް ފައިސާ ދައްކަވައިދިނުމުގެ ސަބަބުން، ތަފާތު ތަންފީޒުކުރަނީ، އެކަން މިހާރު ކުރިއަށްގެންދިޔަ މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތިން ކުރަން ކަމަށް ނިންމާފައިވެއެވެ.[13]

32. މަތީގައިވާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމުގެ ތަރުތީބާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ ކަމުގެ ޖަލްސާއިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 20/U-2-C/2014 ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް، ކަމުގެ ހިޔާނާ މުއާމަލާ ބަދަލުވުމުގެ ގޮތުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމުން ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އެއް ގޮތަކަށް ފައިސާ ދައްކަވައިދިނުމަށް، އެކަމުގެ ޤާނޫނީ ކޮމަރޝަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 20/U-2-C/2014 ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ޝަރީޢަތެވެ.

---

[11] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/66

[12] ހަމަ ފަގުރާ 23

[13] ހަމަ ފަގުރާ 24

33. އެގޮތުން [illegible] ޤަޟިއްޔާ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ، 28 މާރިޗު 2018 ގައެވެ. ނަމަވެސް، މިޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން[14] އަމަލުކުރަން [illegible] [illegible] 18 ޖަނަވަރީ 2023 ގައެވެ.

34. މިއިސްތިއުނާފުގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، [illegible] އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމި އިރު އަމަލުކުރަމުންދިޔަ [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން [illegible] [illegible]. އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

35. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible])[15] [illegible].

---

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021

[15] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/66

ނިންމަން ފެންނަގޮތް

36. އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރި މާޅޮސް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާޠިލްކޮށް، އެކޯޓުގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާ އެއްގޮތް ގޮތުގެ މަތިން، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި މި މައްސަލަ އެކޯޓަށް ހަވާލުކޮށް މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

37. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[16] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި [illegible] ނޯޓިސް [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނާނީ [illegible] [illegible] [illegible] ނޯޓިސް [illegible] [illegible] ތާރީޚުންނެވެ.[17] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible].[18]

---

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް މާލެ، ދަފްތަރު. ނަންބަރު [illegible] 5066، އިސްމާޢީލް ޝަކީލްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/196 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލުގެނަންނަންޖެހޭ ޝަރުޢީ ސަބަބެއް ނެތް ނަމަވެސް، އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/105 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 6/U-8-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާތިލްކޮށް، އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ [illegible] ގޮތުގެ މަތިން އެޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މާޅޮހު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ފޮނުވުމަށް، މިމައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބައްލަވައި ޙުކުމް ކުރި:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަމީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު [illegible]